

सु.न. सौभाग्य.

१०३०८

न. न. ३३३

સંગ્રહ કરી પ્રસિદ્ધ કરતા
નર્મદાશંકર ગણપતરામ ડાકર.
અમદાવાદ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
અમતી કૉપીમશીન-સંગ્રહ
૧૦૩૭૮

ધી ગુજરાત પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં ગાંધી એ માવ સ મંગળદાસે
છાપ્યું કે. પાંચકુવા ચાર રૂપિયા અમદાવાદ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાશિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૦૩૦૮ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ભગવદ્ગીતા

વિષય ૬-૪

શ્રી:

જેના

હાથમાં કામ

હોય, હૃદયમાં રામ

હોય, આત્મામાં આરામ

હોય, મુખમાં મીઠાશ હોય, નિર્દોષ

હાસ્ય હોય, હૈયામાં હેત હોય, આંખમાં

અમી હોય, વાણીમાં સત્ય હોય, પરોપકારમાં

પ્રીત હોય અને મગજમાં જ્ઞાન હોય તેવી ગુણીઅલ

સ્ત્રીઓને, સાધ્વી પતિવ્રતા સન્નારીઓને અને મન

વાણીને કર્મથી પરમ પવિત્ર રહી નિર્મળ જીવન

ગાળનારી દેશના શબ્દગારરૂપ ભારતવર્ષની

ભૂત, ભવિષ્ય અને વર્તમાનકાળની

સતી સ્ત્રીઓના ચરણકમલમાં

આ લઘુ પોથી સમર્પી

કૃતાય થાઉં

છું.

નર્મદ. ગ. ઠાકર.

આદિ વચન.

એક ખંડેને પૂછ્યું ” આ ચોપડીનું નામ “લગ્ન સૌભાગ્ય ” કેમ પાડ્યું ? શું તેમાં સૌભાગ્ય ભેરેલું છે ? મેં કહ્યું “ લગ્ન એટલે યોગ્ય વયે સ્ત્રી પુરૂષનો આ સંસારયાત્રા સફળ કરવાને સંપૂર્ણ ધર્મભાવના યુક્ત થએલો ગૃહસ્થાશ્રમ સંબંધ ” અને “સૌભાગ્ય ” એટલે “ગૃહસ્થાશ્રમની અનેક પ્રકારની જવાબદારીઓ અડગપણે વહન કરવાથી શારિરીક, માનસીક, આધ્યાત્મીક અને આર્થીક ઉન્નતિનાં પરિણામરૂપ સુખ શાન્તિ અને સંપત્તિવડે સંસારમાં પ્રાપ્ત થતી ઉજવણ અને અમર કીર્તિ.”

આવું લગ્ન સૌભાગ્ય ખદારનો ઉપલક્ષીયા આડંબરમાં નથી. પરંતુ સાચું સૌભાગ્ય આંતર ધર્મમાં છે. સ્ત્રી પુરૂષ વચ્ચે દેવી અને અલૌકિક પ્રેમ, કુટુંબીજનોમાં અપૂર્વ સ્નેહ અને સંપ અને જગતમાં પ્રભુનાં સર્વ બાળકો સાથે ઉભરાતો ભરપૂર ભ્રાતૃભાવજ વિવાહીત દંપત્તિને સાચું સૌભાગ્ય પ્રાપ્ત કરાવે છે.

સ્ત્રી પુરૂષો સફળણની મેળવણીવાળી સાચી કેળવણી મેળવી શાસ્ત્રોક્ત ધર્મની આજ્ઞા પ્રમાણેનું આદર્શ જીવન જીવતાં શીખે અને લગ્નની પવિત્ર ફરજે અક્ષરપઃ અમલમાં મૂકે તેવાં આદર્શ દંપતિને સાચું સૌભાગ્ય સહજ પ્રાપ્ત થાય છે.

મહારા પરમ હિતચિંતક અને સ્નેહી શ્રીમાન શેઠ જીવજીલાલ ગીરધરલાલના સુપુત્ર શ્રીયુત શેઠ નારાયણલાલભાઈના જ્યેષ્ઠ પુત્ર ચિં ભાઈ સાકરલાલ તથા પુત્રી ચિં ખંડેન પદ્માવતીનાં શુભ લગ્નના માંગલિક પ્રસંગે આ નાનકડી સૌભાગ્ય પ્રદેપોથી વાંચક-વર્ગનાં કરકમળમાં મૂકતાં મને ઘણો હર્ષ થાય છે.

નવલદંપતિ લગ્ન સૌભાગ્યના સંપૂર્ણ ધર્મોવાળી ઉત્તમોત્તમ સુખ સંપત્તિવાળું સાચું સૌભાગ્ય સર્વ પ્રકારે પ્રાપ્ત કરે એવા અંતઃકરણના અનેક શુભાશિષો સાથે શ્રી પરમકૃપાળુ પરમાત્મા પ્રતિ નમ્રભાવે યાચના છે કે “ હે દયાળુ પિતા અજ્ઞાન તીર્થીમાં પડેલા આ ગરીબડા દેશમાં ઉંચા પ્રકારની કેળવણી ખુબ ફેલાય, સ્ત્રી પુરૂષો આ સંસારમાં સર્વત્ર સુખ અને સ્વર્ગ ભેતાં શીખે, કુનિયાના દેશોમાં અમારા દેશનું ગૌરવ પ્રદિપ્ત થઈ દેશને દિપાવે અને આ હિંદુસ્તાન પુનઃ સ્વર્ગનો બગીચો બને તેવું કરવાની કૃપા કર અત્નું.

પ્રકાશક.

શ્રીઃ ॥ મંગલમ્. ॥

જયવન્ત થજો જસ લઈ જગમાં,
બલવન્ત બનો બાહુ બળમાં;
કૂળવન્ત થજો જનના કૂળમાં;
ધનવન્ત થજો ધરણી તળમાં.

જયવન્ત. ૧

રમતાં જમતાં દિનરાત જળે,
સુખ સંપત રેલ સુરેલવજો;
હસજો પ્રભુ નામ હૃદે વસજો,
આનંદ સદા આનન્દ થજો.

જયવન્ત. ૨

વિદ્યા શુભ નીતિ ધર્મ ક્ષમા,
મિલસો સચરાચર અંતરમાં;
જાળમાં સ્થળમાં ભૂમંડળમાં,
રહો મસ્ત સદા જગદીશ્વરમાં.

જયવન્ત. ૩

સદ્ગુણ સુધા સમતા મમતા,
નવજીવનની નવ પલ્લવતા;
સુખ વૈભવ મેળવજો ગમતા,
કુરદેશ તણી કરી કુર્જાળતા.

જયવન્ત. ૪

શુભ મંગલ લગ્ન મુખારક હો,
પરબ્રહ્મ અખંડાનંદ વહો;
લક્ષ્મીની લીલા લહેર રહો,
નર્મદ અભિનન્દન ધન્ય અહો ?

જયવન્ત. ૫

ન. ગ. ઠાકર.

સમપદી-લગ્ન પ્રતિજ્ઞા.

કુમારિકા અવસ્થામાંથી આશ્રમ ધર્મમાં આવતા પહેલાં વાણીશ્રદ્ધા વેળાએ (લગ્ન સમયે) વરકન્યાની, પરસ્પર સાત પ્રતિજ્ઞાઓ શાસ્ત્રમાં દર્શાવ્યા પ્રમાણે કહેવામાં આવે છે તેનું નામ સમપદી. પરંતુ તે સમપદીની પ્રતિજ્ઞાઓ કેવી રીતની છે, તે જાણવા સર્વ કોઈને આવશ્યક છે, માટેજ સમપદીના બાધની પ્રત્યુક્તિ કરી છે.

ઉક્તંચ “ધર્મેણ”

કન્યાદાન આપતી વખતે જળનો સંકલ્પ અથવા વાણી સંકલ્પ થવાથી પતિ કહેવાની યોગ્યતા થતી નથી; પરંતુ સમાચલ (સમપદી)નું પૂજન થયેથીજ પતિપણું સિદ્ધ થાય છે.

“વિવાહ કૌસ્તુભ” માં કહ્યું છે કે:—

કન્યાપતિત્વ સિદ્ધયર્થં સમાચલ પૂજનમહં કરિણ્યે ॥

પતિપણું સિદ્ધ થવા માટે સમાચલનું પૂજન કરે છું. આ વાક્યથી જાણવામાં આવે છે કે સમપદીની ક્રિયાથીજ પુરૂષ પતિ શબ્દને પામે છે.

અથૈના-દીર્ઘી સમપદાનિ પ્રકામયતિ.

પરણેલી કન્યા મંગળ ફેરા ફર્યા પછી ઉત્તર દિશાથી આરંભી સમપદીની સાત ઢગલીઓનો અનુક્રમે સ્પર્શ કરે છે ત્યારે વરની જે પ્રતિજ્ઞાઓ થાય છે તે નીચે પ્રમાણે.

“કમિષવિષ્ણુસ્ત્વા નયતુ.”

ભૂલોક કે જે પુરૂષાર્થનું સર્વ સ્વરૂપ છે તે સ્થાન પરમ કૃપાળુ ઇશ્વર પ્રાપ્ત કરાવે, અને તેમાં હે સહચરી સમસ્ત માંગલિક પ્રસંગોથી યુક્ત સૌભાગ્ય તથા ગૃહકાર્યભાર મેળવવા અધિષ્ઠાતા થા.

“ દ્વે ઉર્જેવિષ્ણુસ્ત્વા નયતુ ”

હે સહયરી તારા શૌર્યથી મારા બળમાં વૃદ્ધિ થયે; માટે ભૂલોક અને ભુવલોકના સ્થાનમાં બળવાન થવા પરમાત્મા સહાયક થાઓ.

“ ત્રીણિ રાયસ્પોષાય વિષ્ણુસ્ત્વા નયતુ ”

હે સહયરી ભૂલોક, ભુવલોક અને સ્વર્ગલોકના સ્થાનમાં ધનની અભિવૃદ્ધિ કરવા માટે મારા ઘરની તું પ્રધાન થા.

“ ચત્વારિ માયોમવાય વિષ્ણુસ્ત્વા નયતુ ”

હે સહયરી ઉપર જણાવેલાં ભૂલોક આદિ ત્રણ લોક સહિત મહાલોકમાં સૌખ્ય યુક્ત રહેવા તું મારા ઘરની અધિકારી થા.

“ પંચપશુભ્યો વિષ્ણુસ્ત્વા નયતુ ”

હે સહયરી ઉપર કહેલા ચારલોક સમેત જનલોક એટલે પાંચે લોકના સ્થાનમાં મારા ઘરના પશુઓની સંભાળ રાખવા પ્રભુ તને પ્રાપ્ત કરે.

“ ષડ્ઋતુભ્યો વિષ્ણુસ્ત્વા નયતુ ”

હે સહયરી ઉપરોક્ત પાંચલોક સંયુક્ત તપલોકના સ્થાનમાં છ ઋતુઓનું સુખ તારાથી મને પ્રાપ્ત થાઓ.

“ સર્વે નત્તપદા ભવ સા મામનુવ્રતા ભવ વિષ્ણુસ્ત્વા નયતુ ”

હે સહધર્મિણી ! ભૂ:, ભુવ:, સ્વ:, મહ:, જન, તપ, અને સત્ય એ પ્રમાણેના સાત લોકમાં મારાથી સુખ ભોગવનારી સહયરી થા.

ઉપર કહેલી વરની પ્રતિજ્ઞારૂપ સત્તપદીની ક્રિયા થવાથી પરસ્પર સ્નેહપાશ બંધાય છે, એટલે તે સમયથી સ્ત્રી પતિને

સ્વાધીન થઈ નીચેના સાત શ્લોકોથી ચોતાના પ્રાણેશ પ્રતિ પ્રતિજ્ઞા કરે છે કે હું તમારા ગૃહમાં આ પ્રમાણે વર્તીશ.

“ત્વત્તોમેઽશ્વિલ સૌભાગ્યં પુણ્યેસ્ત્વં વિવિધૈઃ કૃતૈઃ
દેવૈઃ સમ્પાદિતોમહ્યં વધૂરાદ્યેપદેઽબ્રવીત્ ॥ ૧ ॥”

અનેક પુણ્ય સંચયથી અને દેવતાઓની કૃપાથી, તમારા જેવા સ્વામીને વરવાથી હે પ્રાણેશ ! આ જગતમાં હું સૌભાગ્યને પ્રાપ્ત થઈ છું; એ પ્રમાણે કન્યા પ્રથમ ડગલું ભરતી વેળા બોલે છે.

“કુટુંબં પાલયિષ્યમિ હ્યાવૃદ્ધબાલકાદિકમ્ ॥
યથાલબ્ધેન સંતુષ્ટા બ્રૂતે કન્યા દ્વિતીયકે ॥ ૨ ॥”

હે પ્રાણેશ ! તમારા વડીલોને મારાજ વડીલ માની તેઓની અનુજ્ઞામાં રહીશ, અને બાળક તથા કુટુંબનું સંરક્ષણ કરીશ તથા પ્રારબ્ધાનુસાર જે દ્રવ્ય મળે તેથી પૂર્ણ સંતોષી રહીશ ને તમારા પ્રત્યે કદાપિ ખિન્ન વચન બોલીશ નહિ; તેમ બીજું ડગલું ભરતી વેળાએ કન્યા બોલે છે.

“મિષ્ટાન્ન વ્યજ્જનાદીનિ કાલે સંપાદયે તવ ॥

આજ્ઞાસમ્પાદિની નિત્યં તૃતીયે સાવ્રવીદ્વરમ્ ॥૩॥”

હે પ્રાણેશ ! આપની આજ્ઞા મુજબ વર્તી સમયે સમયની ઉત્તમ રસોઈ કરી આપસહ કુટુંબને લોજનથી સંતોષ આપીશ તે પ્રમાણે ત્રીજી વખત બોલે છે.

“શુચિઃ શૃંગાર મૂષાહં વાઙ્મનઃ કાયકર્મભિઃ ॥

ક્રીડેખ્યામિ ત્વયા સાર્દ્ધં તુરીયે સા વદેદ્વરમ્ ॥૪॥”

હે પ્રાણેશ ! નિત્ય શૃંગાર ધારણ કરી, અતિપવિત્રપણે મન, વાણી અને સત્કર્મથી શુભચિંતક થઈ આપની સાથે ક્રીડા કરીશ તેમ ચોથા ડગલે બોલે છે.

“દુઃખે ધીરા સુખે હૃષ્ટા સુખદુઃખવિભાગિની ॥

નાહં પરનરં ગચ્છે પશ્ચમે સા બ્રવીત્સાતેમ્ ॥ ૫ ॥”

હુઃખને વખતે ધીરજ આપવાવાળી, સુખમાં પ્રસન્નતાવાળી થઈ તમારા સુખે સુખી અને દુઃખે દુઃખી રહી અન્ય પુરૂષની ઈચ્છા કદાપિ કરીશ નહિ એ પ્રમાણે પાંચમીવાર બોલે છે.

“સુખેન સર્વ કર્માણિ કરિષ્યામિ યદે તવ ॥

સેવાં શ્વશુરયોશ્ચાપિ બન્ધૂનાં સત્કૃતિં તથા ॥

યત્ર ત્વં વા અહં તત્ર નાહં વશ્ચે પ્રિયં ક્વચિત્ ॥

નાહં પ્રિયેણ વશ્યાહિ કન્યા ષષ્ઠે પદેઽબ્રવીત્ ॥૬॥”

હે પ્રાણેશ ! સાસુ-સસરાની સેવા કરી તમારા બાઈ-ભાંડુઓને સત્કાર કરી સુખેથી ગૃહ કાર્ય હું સારી રીતે બજાવીશ તેમજ ન્યાં તમે ત્યાં હું રહીશ અને કોઈ દિવસ હું તમારા પ્રત્યે છલતા નહિ કરું તથા તમે પણ મારા પ્રત્યે છલતા ન કરશો આ પ્રમાણે છઠ્ઠે પગલે બોલે છે.

“હોમ યજ્ઞાદિ કાર્યેષુ ભવામિ ચ સહાયિની ॥

ધર્માર્થકામકાર્યેષુ મનોવૃત્તાનુસારિણી ॥

સર્વેઽત્ર સાક્ષિણસ્ત્વં મે પતિર્ભૂતોસિ સાંપ્રતમ્ ॥

દેહો મયાર્પિતસ્તુભ્યં સતમે સા બ્રવીદ્વરમ્ ॥૭॥

હે પ્રાણેશ ! તમારી આજ્ઞા પાળી ધર્મ, અર્થ અને કામ આ ત્રણે પુરૂષાર્થમાં જોડાઈ યજ્ઞાદિક અને દેવકાર્યમાં સહાય કરનારી થઈશ પ્રાણેશ, અગ્નિ તથા સગાંસંબંધી સમક્ષ તમે મારા પતિ થયા છો, મેં મારા દેહ તમને અર્પણ કર્યો છે માટે તમારી આજ્ઞાનું કોઈ દિવસ ઉલ્લંઘન નહિ કરું. આ પ્રમાણે કન્યા સાતમા પગલા વખતે બોલે છે.

શ્રી:

મહિલા મોક્ષ.

(આવોને નંદલાલ રમવા આવોને રે એ ઢાળ.)

- શીખ કહું એક શાણી જ્ઞેનો શીખ સુણોને.
નહીં તો ભવિત ધૂળધાણી, જ્ઞેનો શીખ સુણોને. ૧
- શાન્ત અખંડ સદા સુખ લેવા, આશ કરી પતિની કરો સેવા;
અન્ય તજો દૂર હેવા, જ્ઞેનો શીખ સુણોને. ૨
- સૌભાગ્યનો શણગાર ન તજવો, અખળા સદા સુખ મારગ સજવો;
પતિને કદી નહીં પજવો, જ્ઞેનો શીખ સુણોને. ૩
- પ્રાણપતિ તમ ઇષ્ટ છે સ્યામા, ચીડવશો નહીં એને કશામાં;
હાણ છે જાણું હસ્યામાં જ્ઞેનો શીખ સુણોને. ૪
- સ્વામી તો બ્રહ્મા ને શિવ સમ લેજો, અન્ય પુરૂષને કદિ નહીં લેજો;
પ્રેમથી નાથને પેજો, જ્ઞેનો શીખ સુણોને. ૫
- ભામિની કંથ ભૂષણ છે તમારો, શ્રી પ્રભુને કરજોડી પોકારો;
બહાવાની આયુ વધારો, જ્ઞેનો શીખ સુણોને. ૬
- પૂજન નિત્ય પતિતણું કરવું, વામા સદા શુભ પંથે વિચરવું;
દુષ્ટ થકી દીલ ડરવું, જ્ઞેનો શીખ સુણોને. ૭
- ચાલવું ચોંપથી નિત્ય ચતુરા, સ્વામીની સેવામાં રહોના અધૂરાં;
કોડ થશે સહુ પૂરા, જ્ઞેનો શીખ સુણોને. ૮
- કામ વિના પરધેર ન જાવું, રસ્તે જતાં કદી ખોટી ન થાવું;
મારગ સુખનો ખતાવું, જ્ઞેનો શીખ સુણોને. ૯
- પતિને પૂછ્યા વીણ કયાંઈ ન જાણો, નિરખો નહીં નાટક કે તમાણો;
વિશ્વમહીં વખણાણો, જ્ઞેનો શીખ સુણોને. ૧૦

- શિયળ સદા સાચવજો તમારું, વઢવું વચનઃપ્રમુખમાંથી રસાળું;
ચહાવું સરવતણું સારું, જહેનો શીખ સુણોને. ૧૧
- વસ્ત્ર ન પહેરવાં ઝીણું શરીરે, નહાવું સદા જહેનો નિર્મળ નીરે;
લોપો ન લાજ લગીરે, જહેનો શીખ સુણોને. ૧૨
- પીયરવલાં બહુ જહેન ન થાવું, સર્વમહીં ગુણવંત ગણાવું;
ગીત નહારું ન ગાવું, જહેનો શીખ સુણોને. ૧૩
- થાવું કુશળ શીખવી શુભરીતી, આચરવી નહીં સ્વપ્ને અનીતિ;
રાખવી મંગળ નીતિ, જહેનો શીખ સુણોને. ૧૪
- સુંદર રોજ રસોઇ બનાવો, ઉત્તમ કાર્ય કરી લેવો દહાવો;
ઢાઢ્યાં બધામાં ગણાઓ, જહેનો શીખ સુણોને. ૧૫
- પતિને જમાડયા પછી રોજ જમવું, ચોપાટ કે ગંજીશથી ન રમવું;
ભામિની બહાર ન ભમવું; જહેનો શીખ સુણોને. ૧૬
- શિક્ષા સદા સુજ નારની ધરવી, ઘરની વાતો કદી બહાર ન કરવી;
નરસી સોખત પરહરવી, જહેનો શીખ સુણોને. ૧૭
- સંધવું સર્વ સદા શુભ રીતે, પીરસવું પ્રાણનાથને પ્રીતે;
ધરજો શીખામણ ચિત્તે, જહેનો શીખ સુણોને. ૧૮
- સંસારને: સહુ સારજ બાણો, સ્વામી સેવા મહીં સ્નેહથી માણો;
રોષ ન કોપર આણો, જહેનો શીખ સુણોને. ૧૯
- કાળ કદીએ નકામો ન ગાળો, દુષ્ટ વેણે કોનાં ચિત્ત ન બાળો;
વૃત્તિ દયા ભણી વાળો, જહેનો શીખ સુણોને. ૨૦
- ધરવી સદા પતિની શીખ માથે, તરત કરો જે કહ્યું હોય નાથે;
લડતાં નહીં કોઈ સાથે, જહેનો શીખ સુણોને. ૨૧
- ટંટો પ્રીસાદ કોથી નવ કરવાં, ઢાંગ કરી કદી નેત્ર ન ભરવાં;
દુઃખ પડે તે વીસરવાં, જહેનો શીખ સુણોને. ૨૨
- મગરૂરી ધન ચૌવનની ન રાખો, સ્વામી સેવા તણો સ્વાદજ આખો;
જૂઠું કદી નહીં ભાખો, જહેનો શીખ સુણોને. ૨૩

બૂલબે થાય કદીક તમારી, વિનયવડે માપી માગવી સારી;
નહીંતો થશે કલેશ ભારી, ખડેનો શીખ સુણોને. ૨૪

સગાંની સાથ હળી મળી ચાલો, ગર્વ કરી મનમાં નવ મ્હાલો;
કરવો નહીં ઠાઠ ઠાલો, ખડેનો શીખ સુણોને. ૨૫

ખોલવું ચાલવું જોઈ વિચારી, રહેવું વિનયથી વિવેક વધારી;
તજવી ખોટી હું શીખારી, ખડેનો શીખ સુણોને. ૨૬

સંખી સહુથી રામા રોજ રહેવું, સંકટ સજની ધીરજથી સહેવું;
કોને કેવેણુ ન કહેવું, ખડેનો શીખ સુણોને. ૨૭

સાસુ નણુંદને નહીરે સંતાપો, મેણું કહી કષ્ટ કોને ન આપો;
દીનનાં દુખડાં કાપો, ખડેનો શીખ સુણોને. ૨૮

સાસુ દેરાણી જેઠાણીને નણદી, સસરો દીયર વળી સાથ સંખંધી;
રહેજો વનિતાઓ વંદી, ખડેનો શીખ સુણોને. ૨૯

માતને તાતનું નામ દીપાવો, સદ્ગુણથી નિજ કુળ શોભાવો;
સમય મળે નહીં આવો, ખડેનો શીખ સુણોને. ૩૦

વાસણુ કુસણુ રાય રચીલાં, કપડાં ઘરેણું ને પૈસા બચેલા;
બાળવવા જનમેલાં, ખડેનો શીખ સુણોને. ૩૧

હળવું સોવું અને ભરવું ચીતરવું, ખાંડવું રાંધવું ધોવું વીંછળવું;
કાળજી રાખીને કરવું, ખડેનો શીખ સુણોને. ૩૨

બાળને ક્રોધ કરી નહીં મારો, રાત દિવજ ખોધ આપવો સારો;
હુન્નર દેજો હજારો, ખડેનો શીખ સુણોને. ૩૩

સંતાનને કેભવણી દો સારી, પડે ન જે થકી ટેવ નહારી;
શીખવો ખોલી રસાળી, ખડેનો શીખ સુણોને. ૩૪

બાળકને શુભ વિદ્યા ભણાવો, બાળપણે વળી નહીં પરણાવો;
તો તો હિતેચ્છુ ગણાવો, ખડેનો શીખ સુણોને. ૩૫

પુસ્તક સાધાં સદા વળી વાંચો; ભણતરનો ઉપયોગ એ સાચો;
અન્ય ઉપાય છે કાચો, ખડેનો શીખ સુણોને. ૩૬

સતીઓ પવિત્રનાં વાંચો ચરિત્ર, જુઓ સીતા દમયંતીનાં ચિત્ર;
જેનાં તારામતી, મિત્ર, ખડેનો શીખ સુણોને. ૩૭

વેદવતી, પારવતી, સુમિત્રા, અશ્રુમતિ, ઈલા ને લોપામુદ્રા,
તેવાં સેતી છે સુભદ્રા, ખડેનો શીખ સુણોને. ૩૮

સતીઓ અનેક થઈ હિંદમાંહી, જે તણાં પુન્યનો પારજ નાંહી;
વિશ્વ વિષે વખણાઈ, ખડેનો શીખ સુણોને. ૩૯

ગાશે તે તો ગંગામહી નાશે, સાંભળનારનાં પાતક બાશે;
વૈકુન્ઠ દર્શન થાશે, ખડેનો શીખ સુણોને. ૪૦

ખડેનો જે નર્મદની શીખ ધરશે, કંથની સેવા સાચે દીલે કરશે;
તે ભવસાગર તરશે, ખડેનો શીખ સુણોને, ૪૧

હિંદુસ્થાનનો ઉદય ક્યારે થશે ?

સારૂં સારૂં સૂરત શહેર મુંગસ અગ્નિબેલી એ ઢાળ.

મમ પ્યારા હિંદુસ્થાન ત્હારો જય થાશે;
સમજી શુભ પંથે ચાલ તો સંકટ બાશે. ૧

પ્રથમ ખોટ છે હાય ખરેખર પ્રજાચર્યની ભારે રે,
બાળલગ્નનાં બંધનથી બે ઈશ્વર તુજતે તારે,
ત્યારે જય થાશે—મમ. ૨.

ચાહ કે કાફીને અફીણ ભાંગ સાટે વપરાશે દૂધરે;
દુર્વ્યસનનો ત્યાગ થશે તે પછી આવશે સુદ્ધ,
ત્યારે જય થાશે—મમ. ૩

સદ્વિદ્યા પર સ્નેહ થશે આળસ સહુ બાશે જ્યારે રે;
નિજધર્મ પર ધ્યાન દઈ ઉદ્યોગ સુઝશે ત્યારે,
ત્હારો જય થાશે—મમ. ૪

વખત તણો વ્યય નિશદિન થાશે જે સહુ ઉત્તમ કામેરે;
એક બીજાનું હિત રહાશે જે તો જસ ત્હારો જામે,
ત્યારે જય થાશે—મમ. ૫

વિદ્યાવંત અને ધનવંતો જે ઉત્તેજન આપેરે;
કમાઈમાંથી ખરચ કરીને પરનાં સંકટ કાપે,
ત્યારે જય થાશે—મમ. ૬

જ્ઞામનીઓ ભારત માતાની કેળવણી લઈ સારીરે;
શિક્ષણનો આદર્શ અમૂલ્યો લેશે નરને નારી,
ત્યારે જય થાશે—મમ. ૭

વૃદ્ધ બાળકને યુવાન સઘળા સ્વકર્મ પંથ વળશેરે;
જ્ઞાનગુણની અંથીથી ભાવી ભારતનું ફળશે,
ત્યારે જય થાશે—મમ. ૮

ધીરજ અને ઉદમથી ઈશ્વર સહાય થશે એ માનીરે,
શાસ્ત્ર તણી આજ્ઞા અનુસરતાં અકચણુ તુજને શાની ?
ત્હારો જય થાશે—મમ. ૯

જ્ઞાન અને સદ્ગુણ સેવતાં સ્વર્ગ સમો સંસારરે;
અસારમાંથી સાર સમજતાં નર્મદ બેડો પાર,
ત્હારો જય થાશે—મમ. ૧૦

સાવરણી.

(જહાસાજીના મહિનાનો રાગ.)

- સાવરણી સુણ સાથે સાચી વાતરે. સાવરણી,
તું શુણવંતી થઈ વિશ્વ વિષે વિખ્યાત. શાણી સાવરણી. ૧
- લોક તણે ઉપકાર કરે બહુ પેરે સાવરણી,
તેથી તુજને સંધરતા ઘેરેઘેર. શાણી સાવરણી. ૨
- રૂપ ન દેખું તુજમાં હું તલ ભારે સાવરણી,
તોપણ તુજ ઉપર મોહી રહ્યાં નરનાર. શાણી સાવરણી ૩
- દેખાવે તું દીસે નહાની બાળરે સાવરણી,
પણ સુધરે તુજ હસ્તીથી મહેલ વિશાળ. શાણી સાવરણી. ૪
- વસ્તુતઃ જ્ઞેતાં બહુ તહાઈ નહીં મૂલરે સાવરણી,
પણ કામણગારી તહાઈ કામ અમૂલ. શાણી સાવરણી. ૫
- કચરો કસ્તર કે ધૂળ સદનમાં થાયરે સાવરણી,
દ્રષ્ટિ સહુ જનની તુજપર તરતજ નય. શાણી સાવરણી. ૬
- ચોક અગાશી ગોખ અરૂખા માળરે સાવરણી,
તું અંપટ અપાટી સાફ કરે તત્કાળ. શાણી સાવરણી. ૭
- સ્રી જાતીથી ઓપે ઘર સંસારરે સાવરણી.
લયમ તું તુજ શુણે ગૃહનો થઈ શણગાર. શાણી સાવરણી. ૮
- સ્રી જાતી સાથે બહુ તુજ વ્યંહારરે સાવરણી,
તો હિંદ તણી અબજાને કંઈક સુધાર. શાણી સાવરણી. ૯
- સ્વર્કર્મનો સુંદરીઓને કર બોધરે સાવરણી,
જે દરે ખરે તુજ સંજુલની કોઈ શોધ. શાણી સાવરણી. ૧૦

ન. ગ. ઠાકર.

લગ્નનાં ગીત.

ગણેશપાટલી લાવ્યા પછી ધરમાં ગાવાનું ગીત.*

ગીત ૧ છં.

ગણેશ પાટ ખેસાડીએ, બહાં નીપજે પકવાન.
 સર્ગા સંબંધી તેડીએ, જે પૂજ્યા હોય મોરાર.
 જેને તે આંગણે પીપડો, તેનો તે ધન અવતાર,
 સાંજે સવારે પૂજીએ જે પુજ્યા હોય મોરાર.
 જેને તે પેટે ચાર દીકરા, તેનો તે ધન અવતાર,
 ચારે વહુઓ પાયે પડે, જે પૂજ્યા હોય મોરાર.
 જેને તે પેટે એક દીકરી, તેનો તે ધન અવતાર,
 સાંઘ્યાં સુઝ્યા ધન વાવરે, જે પૂજ્યા હોય મોરાર.
 જેને તે આંગણુ જેડણી, તેનો તે ધન અવતાર,
 સાંજે સવારે દોહી વળે, જે પૂજ્યા હોય મોરાર.
 રાતો તે ચુડો મારો રંગ બર્યો, ફારોને કમખો હાથ,
 ધરચોળે ગડ લાગીએ, જે પૂજ્યા હોય મોરાર.
 કાકા તે ધર્જીની રોટલી, માંહી ગળગળીયો કંસાર,
 બેગાં ખેશી આરોગીએ, જે પૂજ્યા હોય મોરાર.

ગીત ૨ જી.

અની આંગળી બીંખાય મારો નખ નમેરે,
 મારો ફરક છે ડાલા પગનો લાંક,
 કીયા ભાષ ઘેર આવશેરે.
 મારા કીયા ભાષ આવ્યા કીયાભાષ આવશેરે.
 હુંતો જેઉરે મારા કીયા ભાષની વાટ,
 કીયા ભાષ આવે રંગ રહેશેરે.

ગીત ૩ જી.

જીરે સરસ્વતી સ્વામીને વીનવું, જીરે મણપત લાગવું પાય.
 મેં ઓઢીરે ચુંદડી.
 જીરે કાણુ રાયે માલજ હારીયો, જીરે કાણુ રાય ખરચે છે દ્રવ્ય. મેં
 જીરે કાણુ રાયે વાણો તેનાંખીઓ, જીરે તોણો તાણો ગુજરાત. મેં

જીરે કીયો રંગારો રંગી ગયો, જીરે કીયે અંબારે બાંધી બાત. મેં
 જીરે હોડી પહેરી કેષ બેન સાંચી, અમદાવાદ નગર હેઠ. મેં
 જીરે રાયે તે ઘોડો રાખીયો, સુલતાને પુછી છે વાત. મેં
 જીરે કાણુસકરીરે બેનડી, જીરે કાણુસને અરધાંગ. મેં

ગીત ૪ થું.

લાડકડી ચડીરે કમાડ સુંદર વરને નિરખવારે,
 દાદાજી મુઝને પરણાવો મેં ન્યાળ્યો નિશાળીઆયે;
 કહો બેટી ક્યાં થકી દોડો કે શેણેરે તારાં દીલ વરચોરે,
 નિશાળે બહુતેલો દોડો અક્ષરે મારાં દીલ વરચોરે.

ગીત ૫ મું.

સુલતા કાયલડી વીનવેરે, આવી રૂડી આંખસીઆ ડાળ,
 સરોવરીઆ પાળ, મુઝીને કાયલ ક્યાં ગ્યાંતારે,
 શીળારે કીયા ભાષના માંડવારે ખમ્મના વાળ્યા છે ખડકભારે,
 જલેખીએ બાંધી છે પાળ, જોવાને અમ ત્યાં ગ્યાંતારે.
 શીળારે કીયા ભાષના માંડવારે, ભાંગોના વાળ્યા છે ખડકભારે,
 અશીણે બાંધી છે પાળ, જોવાને અમે ત્યાં ગ્યાંતારે.
 શીળારે કીયા ભાષના માંડવારે, ઘોડીલા બાંધ્યા છે બારણેરે,
 હાથી જુલે છે દરબાર, જોવાને અમે ત્યાં ગ્યાંતારે.
 શીળારે કીયા ભાષના માંડવારે, કુતરા બાંધ્યાં છે બારણેરે,
 ગધેડાં બૂકે ઘરબાર, જોવાને અમે ત્યાં ગ્યાંતારે.

ગીત ૬ ઠું.

જીરે ઈંટ ચણુંને ઘર નીપજે;
 નીપજે નીપજેરે રૂડો મેડીને મહોલ, વધાવો મેં સુણ્યો.
 જીરે એરડાનું માંડણુ, દીવડો, દીવડાનુંરે માંડણુ રૂડી જોત. વ૦
 જીરે પરસાળનું માંડણુ પારણું, પારણાનુંરે માંડણુ રૂડો પુત. વ૦
 જીરે મેડીનું માંડગ દેલીયો, દેલીયાનુંરે માંડણુ રૂડો કંથ. વ૦
 જીરે પુરૂષનું માંડણુ પાલડી, પાલડીનુંરે માંડણુ રૂડું ડુલ. વ૦
 જીરે સ્ત્રીનું માંડણુ રૂડી કંચુલી, કંચુલીનુંરે માંડણુ રૂડો હાર. વ૦
 હુંતો વારીરે કીયા ભાષની વાડીને,
 વાડીમાં નીપજેરે રૂડો કંકુનો છોડ. વધાવો.
 જીરે કંકુ ઘોળુંને રસ નીપજે,

ચાંલાઃ કરશેરે મારી બાળુડી જનઃ (અહેન) વધાવો.
 હુંતો વારીરે ક્યાં વહુના લટકાને,
 બહુ ઝાહીરે, થોડા બોલીરે, તારું ધરેણું દેખાડ. વધાવો.
 મારે ઝાલને ઉપર ઝુમણાં,
 ધરેણું ધડાવશેરે કીયાં અહેનનાં વીર. વધાવો,

ગીત ૭ મું.

રૂસમણી બખી કાગળ મોકલેરે, દવારીકાંના નાથરે,	જાદવરાય૦
કુંદનપુરમાં પધારજોરે,	
વાંચીને પત્ર વર્ણવુંરે, હરોલટને હાથરે,	જાદવરાય૦
સામળીએ તે સાંભળ્યોરે, વહાલે પરણવાની વાતરે,	જાદવરાય૦
રૂપ તમારું રૂંદે ધર્યુંરે, નારદજીને મુખરે	જાદવરાય૦
તે દિનથી તમ કારણેરે, તજી તરશ ને ભુખરે,	જાદવરાય૦
જસ તમારા સાંભળીરે, તૃપ્તી ન થાય. મારા કાનરે,	જાદવરાય૦
આંખલડીએ આંસુ ભર્યોરે, બક્ષાવત્સલ ભગવાનરે,	જાદવરાય૦
હું છું હંસના ભાગ્યનીરે, શીયાળ લઇ જાયરે,	જાદવરાય૦
શિશુપાળ સેના લઇ આધીયોરે, ત્યાં મુજને કરજો સાથરે,	જાદવરાય૦
હું છું જનમે જનમનીરે, ચરણ કમળની દાસરે,	જાદવરાય૦
રઘુનાથના સ્વામી સાંભળોરે, અખળાની પૂરજો આશરે,	જાદવરાય૦
શુકન થયે બટ આવીયારે, દીકા હરિ સમર્થરે,	જાદવરાય૦
બીજમકરાય સામા ગયારે, લોક થયા પ્રસન્નરે,	જાદવરાય૦
વધામણી વિવેકચુંરે, પોતે લાગ્યા પાયરે,	જાદવરાય૦
વસુંદેવ મુતને જોઇનેરે, આપ્યાં આસન દીર્ઘાં માનરે,	જાદવરાય૦
નર નારી વાતો કરેરે, વર નહીં વરવા લાયકરે,	જાદવરાય૦
વીઠલજી વર હોયતોરે, પુત્રીનાં પૂરણ લાગ્યરે,	જાદવરાય૦
શિશુપાળે શ્રવણે સાંભળ્યુંરે, જો ત્યાં લાગી વારરે,	જાદવરાય૦
કુંદનપુરમાં પધારીયારે.	
કપટી કપટ કરશે બહુયે, ગાયોતો ગોવાળરે,	જાદવરાય૦
લમ સમે મહુ સુંદરીરે પૂજન કરવા જાયરે,	જાદવરાય૦
પૂજ કીવી પ્રેમચુંરે, માનની મંડળ ગાયરે,	જાદવરાય૦
આંગણે આવી નીહાળીયુંરે, દીકા હરી સમર્થરે,	જાદવરાય૦
કર માંહી કર આપીયોરે આળસી બેડી રમ માંહીરે,	જાદવરાય૦

હરણ કરીને ધુતીઆરે રૂક્ષમણીને લઇ જામરે, જાદવરામ.
રઘુનાથના સ્વામી સાંભળારે, ચરણ કમળની ઢાસરે, જાદવરામ.
કુંદનપુરમાં પધારીયારે.

ગીત ૮ મું.

સાહેલીરે આંખો મોરીઓ. આંખો અખંડ મંડળથી ઉતર્યો;
જેનો ત્રિજીવનમાં વાસ, સાહેલીરે આંખો મોરીઓ.
વાસુદેવે તે મહા બીજ રોપીયું, યયો દેવકી ક્ષેત્ર પ્રસૂત. સા.
આંખો શ્રી જસોદાજીએ સીંચીયો, જેનો નંદ ગોપ રખવાળ, સા.
આંખો ચતુર યુગ ચાર પક્ષવ છે, એક લક્ષ સહસ્ત્ર હજાર, સા.
જેને છપન કોટીરે જુમખાં, જેનાં પત્ર બધો સંસાર, સા.
આંખો ધ્રુ પ્રહ્લાદેરે અનુભવ્યો, જેને વરનારી વજનાર, સા.
મહા મુનિએ નિગમ બિજ રોપીયું; વેદ વ્યાસ તણા મુખમાંથી, સા.
તેનાં ચતુર શ્લોક ચાર પત્ર થયાં, બાર રક્ષક ડાળાં સાર, સા.
ત્રૈણ સહસ્ત્ર તેત્રીસ અખ્યા જેના, જુમખાં શ્લોક પત્ર હરાડ હજાર, સા.
જેને સાત્ર પુરાણ સાખી થયાં, તેની છાયા થઇ સર્વસ્થ. સા.
શ્રીમદ્ ભાગવત રૂપી રૂળ થયું, શ્રુતિ સ્મૃતિ સખળાં પત્ર, સા.
એક શુક પક્ષી રૂળ લઇ ગયો, જમ બેઠો ગંગાતટ જ્યાંય, સા.
તેના આખતામાં રસ સરવર્યો, પડ્યો પરિક્ષતના મુખમાંથી, સા.
એ કલ્પદ્રુમ શ્રીકૃષ્ણજી, પૂર્ણ પુરુષોત્તમ વિશ્વાધાર, સા.
શ્રીકૃષ્ણજી ભાગવત એક છે, હવે વર્ણવું ત્રીજો પ્રકાર. સા.
કળીયુગનું કારણ જાણીને, કરવા પ્રુષ્ઠિ માર્ગ પ્રકાશ, સા.
પાખંડ કપટ ખંડન કરવા પ્રગટયા પુરુષોત્તમ કલ્પવૃક્ષ સા.
મુણ પત્ની ગંગાધરજી, આઘંત તલંગ કુળ સાર, સા.
લક્ષ્મણુભટ મહા બીજ રોપીયું, મહા પ્રભુ થઇ અવતાર, સા.
તેનાં ચતુર યુગ ચાર પત્ર થયાં, લક્ષ્મણુ ભટજી વક્ષભ શામ, સા.
ત્રીજું પત્ર તે શ્રી બળદેવજી, તે ગોપીનાથજી નામ, સા.
ચોથું પત્ર શ્રી વિઠ્ઠલનાથજી, પૂર્ણ પુરુષોત્તમ દીનદયાળ, સા.
તેની સાત કુંવર શાખા થઇ, તેની ચોમેર પ્રગટી ડાળ, સા.
પ્રથમ મોટી ડાળ શ્રી ગીરધરજી, રહ્યા બે સ્વરૂપ સોહાય, સા.
શ્રી નવનિધિ પિયા મથુરાં નાથજી, શ્રી વક્ષભ સેવે ચર્ણ, સા.
બીજું ડાળ તે શ્રી ગોવિંદજી, નમે વિકુલરાયને પાંચ, સા.
ત્રીજું ડાળ તે શ્રી બાળકૃષ્ણજી, દારિકાંનાથજીની સેવાય, સા.

નાથું ડાળ શ્રી ગોકુળનાથજી, તેના ગોકુળનાથજી-શ્યામ. સાં
 પાંચમી ડાળ તે શ્રી રઘુનાથજી, ગોકુળચંદ્રમાને રહે શિરનામી, સાં
 છઠી ડાળ તે શ્રી યદુનાથજી, બાળકૃષ્ણજીનું સેવન, સાં
 સાતમી ડાળ તે શ્રી ધનશ્યામજી, તેણે સેવ્યા તે શ્રી મદનમોહન, સાં
 એ સાતે ડાળો સુંદર બની, રવરૂપ સાતને શીર નમાવી, સાં
 તેના લાલ તે નાની ડાળીઓ, રહ્યા કલ્પવૃક્ષ શોભાવી, સાં
 રૂક્મણી પદમાવતી આદિ જીમખાં, તેની છાંયા થઇ સર્વસ્થ, સાં
 એક બીજ જાતાએ સીંચીયું, થયા ચોરાશી વેશ્રવ પત્ર, સાં
 તેને પુષ્ટિ રૂપી રૂળ થયું, ભર્યું કૃષ્ણલીલામૃત જાન, સાં
 અષ્ટ કવી ગોપ એનું જાણવું, તેણે કીધું પૂર્ણ રસ પાન, સાં
 તેણે પીતામાં રસ સરવર્થો, પડ્યો મરગદીના મુખમાંહી, સાં
 એની શીતળ છાંયે જે જન ગયા, તે ઉતર્યા ભવપાર, સાં
 જે કાષ્ઠ કલ્પવૃક્ષને શરણે જશે તેને નહીં કાળ કર્મનું બંધાણ સાં
 તેને માયા જળ પીડે નહીં, ન હોય આવાગમન, સાં
 આંખો જે ગાય સાંભળે, તેને પહેંચે મનની આશ, સાં
 તેને ભક્તિ મુક્ત આપે શ્રીનાથજી, તેનો ભગવત ચરણે નિવાસ, સાં
 સાહેલી આંખો મેરીઓ.

ગીત ૯ મું.

રતન બાજીયોને મોતીડે જડીયોરે.
 કુંવારી કન્યાએ કાગળ લખીને મોકલીયોરે,
 વહેલરા આવો કીયા બાઇના વીરારે,
 હું કેમ આવું કીયા બાઇની બેટીરે,
 આગળ દરીયો સમુદ્ર ભરીયોરે.
 સમુદ્ર ભરીયો તો વહાણ પુરવોરે.
 તેણે બેશી આવો કીયા બાઇના વીરારે.

ગીત ૧૦ મું.

એક લીલી તે લીલી લીલડી; એક લીલીનાં જડીત્ર પલાણુરે જગ લાલડી.
 એક અમદાવાદ ગામને ગાંદેરે, મારી જનનાં થયાં ધમસાણુરે; જગ લીલડી.
 મારા હાથી દેખીને વહેવાઇ બીહી ગયા; મારા કીયાબાઇએ

સાનમાં સમજવીયા.

તમે ન બીહીશો કીયાબાઇ આપડા; તમારી ભલેરી રાખીશ

લાજરે, જગ લીલડી.

સત કુળના મહીના.

ગીત ૨૨ મું.

સરસ્વતી સ્વામીને વીનવું ગણપતિ લાગવું પાયથે,
 સતકુલ કુખેરે અવતર્યા સકલજી માડીના જ્યારે.
 સઠામે પરજીવીને કુંવર લડાવીને ગાયારે,
 મેં તને વહેવાઇ વારીયો જોનાં લગ્ન ન લેશારે;
 જોને હુનાજોરે રવ રવે નહીં મળે જોળ કપાસરે;
 નહીં મળે જોળ કપાસ તો નહીં મળે ચારને પાણીરે;
 નહીં મળે ચારને પાણી તો નહીં આવે ગોર ગોરાણીરે;
 નહીં આવે ગોર ગોરાણી તો નહીં આવે ભાઇ ભત્રીજરે,
 નહીં આવે ભાઇ ભત્રીજ તો નહીં આવે બહેન ભાણેજરે;
 વેવાઇ આવતાં જાણીને સંબંધીએ સાલ રોપાવીરે,
 સંબંધીએ સાલજીરોપાવી તો પીત્રાઇએ વાવ જોદાવીરે,
 પીત્રાઇએ વાવ જોદાવી તો ગોત્રાઇએ દુધે સીંચાવીરે,
 અસાડ માસે વહુવારૂ તો સુતી સુવાવડ માહીરે,
 સુતી સુવાવડ એમ ભણે પુત્ર પરજીવીયું કાલેરે;
 પુત્રજી તમને પરજીવીને ચમચું વરની માડીરે;
 ચાક વચે બાજઠ ઢાળીને દુધે પખાળીયું પાયરે,
 દુધે પખાળીયું પાય તો કંકુએ પીળાવીયું મુખરે,
 કંકુએ પીળાવીયું મુખ તો મોતીડે વધાવીયું ખુંપરે,
 આવજી વરસે સરવડે નહીંએ છે નીરમળાં નીરરે;
 નદીએ છે નીરમળાં નીર તો પામ્યાછો બાવન નીરરે;
 ભાદરવો ભેર ગાજીયો લરીયાં છે મહીનાં માટરે,
 ભરીયાં છે મહીનાં માટ તો તમ સર ઢળીયાછે ઘાટરે.
 આસો માસે વહુવારૂ તો ચોરીમાં જમ્યાં છો કુરરે,
 ચોરીમાં જમ્યાં છો કુર તો પૂજ્યા ઉગમતા સુરરે;
 કારતક માસે વહુવારૂ તો ચોરીમાં જમ્યાં કંસારરે,
 ચોરીમાં જમ્યાં કંસાર તો જીત્યાંછો સકળ સંસારરે;
 માગસર માસે વહુવારૂ તો અંબીકા પૂજ્યાં છે બાળીરે;
 અંબીકા પૂજ્યાં છે બાળો તો તુક્યાં છે ગોત્રજ માડીરે.

પોષ માસે વહુવાર તો નાહાંછો ગાગરે જાણીરે,
 નાહાંછો ગાગરે જાણી તો સસરાએ ધાટડી આણીરે;
 મહા માસે વહુવાર તો અચળા આપ્યાં શીજારે,
 અચળાં આપ્યાંછે શીજા તો કરજે વહેરને લીધારે.
 ફાગણ માસે વહુવાર તો અંબિકા પૂજ્યાંછે બોળીરે,
 અંબિકા પૂજ્યાં છે બોળી તો સાંછે પૂજવીશું હોળાઈ.
 ચૈત્ર માસે વહુવાર તો હોદોળા બાંધ્યાંછે બહારરે,
 હોદોળા બાંધ્યાં છે બહાર તો હોંચે છે દેવ મોરારરે.
 વૃષભાષ્ટમે વન મોદીએ એકજ મોરીછે ચરણીરે,
 આગળ જે કન્યા ચિંતવતાં તે મારા જીવાવરને પરણીરે.
 પાળી પોષીને મોટાં કર્યાં વરસજ સાતનાં કીધારે,
 સાજન સહકારે દેખતા સસરે ઉલાળીને લીધારે.

રૂક્મણી વીવાહ.

ગીત ૧૨ મું.

કુંદનપુર :વિવાહ રચ્યો બૂપતિ બીમકરાય,
 કન્યા દેવા શ્રી કૃષ્ણને આનંદ ઉર ન સમાય.
 રૂક્મૈયાએ તે જાણીયું ઉર વાળ્યો અતીસં કાળ,
 કન્યા ન આપું કૃષ્ણને એ છે ગાયોતણો ગોવાળ.
 રૂક્મૈયાનું મન મેલુંને વડાવ્યો શિશુપાળ,
 રૂક્મણીએ તે ખબર જાણી ને અંતર ઉડી જાળ.
 દૂર ધણી દારામતી રહ્યો લગ્ન વચ્ચે દિન એક.
 અંતરયામી આવજો રાખજો મારો ટેક.
 એવું તે કહીને કુંવરી કાગળ લખવાની આશ,
 મુકતાનંદ કહે માનની થઈ જગ ચકીરે ઉદાશ.

ગીત ૧૩ મું.

મારી સાર લેજો અવીનાશીરે, જાણી જનમોજનમની દાસીરે,
 વાંચી કાગળ વહેલેરા આવોરે, મારા તનના તે તાપ શમાવોરે.
 દિન એક લગ્ન વચ્ચે જાણીરે; વહેલા આવો સારંગપાણીરે.
 મેંતો તમ અર્થે તન કરીયુંરે; મેંતો તમ ચરણે ચિત્ત ધરીયુંરે;
 ને નાથ ન આવો વહેલારે; તજું પ્રાણ લગ્નથી પહેલારે.

ગીત ૧૪ મું.

લખી કાગળ વિપ્ર સિધાબ્યારે; હરિની કરૂણાથી દારિકાં આબ્યારે.
 દેખી દારિકાં સુખ ધામરે; તેના રાજ છે સુંદર આમરે.
 વહાલે વિપ્રને આવતા જાણીરે; ઉઠ્યા સન્મુખ સારંગપાણીરે.
 પૂછી ક્ષેમને કાગળ લીધારે; વાંચી પત્ર હૃદયે દદ દીધારે.
 પૂજ્યા વિપ્રને દષ ધણું માનરે; જવા તૈયાર થયા ભગવાનરે.
 સાથે વિપ્રને રથમાં બેસાડીરે, ચાલ્યા કુંદનપુર શ્રી મોરારીરે.
 એવા ભક્તવત્સલ ગિરધારીરે. જય મુક્તાનંદ બલીહારીરે.

ગીત ૧૫ મું.

માનની મનમાં ચિંતવે કેમ ન આવ્યા સુંદર આમ,
 તાર અષ્ટ કેમ વિપ્રને નવ સર્વ માં કામ.
 જો નહિ આવે જદૂપતિ તો તજી મારા પ્રાણ,
 એવામાં દિજ આવીઓ જેમ આવે રામનું પાણ.
 વિપ્ર જોષને મનમાં આનંદ વાધ્યો અપાર,
 પ્રાણજીવન પધારીઆ જગજીવન જગ આધાર.
 કુંદનપુર હરિ આવીઆ સુણી ભૂપતિ બીમકરામ,
 સામા જષ સન્માન કીધું આનંદ ઊર ન સમાય.
 ત્રીકમ તોરણે આવીઆ વત્યો જેજેકોર,
 મુક્તાનંદ કહે માનની પુણ્ય તણો નહિ પાર.

સીતાજીનો સોહલો.

ગીત ૧૬ મું.

જનકને ઘેર કન્યા કુંવારી, ચઢેદ બોકની માત;
 તે વરશે રણુનાથજીરે, જેનો મહિમા વિશ્વવિખ્યાત,
 સીતાજીનો સોહલો.

જનકના દરબારનીરે, શોભા કહી નવ જય;
 કનક મહેલ રચાવીયારે, તેતો ઝગમગ ઝગમગ થાય. સી૦
 ચિત્રામણમાં મીના ભરારે, મેઠી અઠારીને જોખ;
 કાંતિ મણિના જેવી જળહજરે, પૂર્યા અમૃતપ્રયોગ.

સીતા.

તરીઆ તોરણુ દારે બાંધાવો, વાજિત્રના લમધોર;
 નેજ પતાકા ફરકી રહીરે, તોડે નાચે કનકના મોર. સી૦
 સ્ફટિક સ્તંભ હીરે જડ્યારે સ્વયંવર મડપ માંહી,
 મોંધા તે મૂલતી પામરી, તેતો બાંધીછે માંહરા માંહી.
 કનક ક્યોળે કંકુ રાજવા, મોતીડે ભરાવો યાજ:
 ઘેર બેસાડો ગણપતિરે, દારે બેસાડો દિગપાળ. સી૦
 મંગળ ગાયછે માનનીરે, વહેંચ્યા ફોફળ પાન;
 ગુણી ગુણવંતી નૃત્ય કરેરે, રામ સહિતે દે સન્માન. સી૦
 વેદની ધ્વનિ વિપ્ર વદે, કવિજન કીર્ત ગાય,
 અયોધ્યાનો રાજ્યો આવીયોરે, સેવક ઇચ્છા ને હરખ ન માય.
 સીતાજીનો સોજલો.

ગીત ૧૭ મું.

આબ્યાં જનક રાયને ઘેર સીતા બાણું કુટડાં,
 કન્યા કનકતી પુતરીરે, તેજ તણો અંબાર:
 દેવ મુનિ કળી ન શકેરે, કહું યુદ્ધિ યથા અનુસાર. સીતા બાણું કુટડાં.
 સોળ કળા શશી કોટી સરખું વદન કમળ પ્રકાશ;
 વેણે વાસુકી મોહી રહ્યારે, માહી પૂર્વા વિજળીએ વાસ. સી૦
 ફેસર અર્ચા કપાળમારે, કુમકુમ ફેરો ખિંદુ.
 બુકુટીએ ભમ્મર ભમી રહ્યોરે, બંકે કસ્તૂરી ચું સુગંધ. સી૦
 નેણુ કારેલાં કુરંગીનારે; કાજળ જીણીરે રેખ,
 ચતુરા ચોમેર નિહાળતીરે; ભાવે જોતી રધુવર વંશ. સી૦
 ત્રજવે ત્રિભુવન મોહી રહ્યારે, મલકલડે મુખ મોડ;
 દંતપત્રીશી હશી રહીરે, જેને રધુવર સાથે છે કોડ. સી૦
 કંઠે કપોતી કામનીરે, ગોરી ગોરે વદન,
 અલપ ભરી અલબેલડીરે, બાણું રૂપાળી રૂપનિધાન. સી૦
 પેટથી નારી પાતળીરે, ફેસર કટીના લંક,
 હળવે હળવે ડગલાં ભરેરે, ચાલ ચતુરાની મેરડાનો વંક. સી૦
 ચણીયો તે ચંપા બચોને, સાળુડે કસખી ફોર;
 પાલવડો મોતી ભર્યોરે ઉર કમળે લખ્યા છે મોર. સી૦

હર જોષ હરવસીરે રંજાનું છે રૂપ,
મોહિની જોષ ચૂર્ણ ચંદ્રે, લાલચું ત્રિલોચનનું સ્વરૂપ. સીં
ઐરાવતે ઈંદ્ર ચડ્યો રે વિમાને ચડીઆ દેવ,
તથા પાર્વતી નંદી ચડીયારે, ધન્ય પુણ્યવૃદ્ધિ કરેછે સેવ.

સીતા ધણું.

જનકનો માંડવો.

ગીત ૧૮ મું.

જનકરાયનેર માંડવે, ભારે મળીઆછે ભૂપ,	
સીતા ખેડીરે બારીએ, નિરખે રઘુવરનું રૂપ.	જનક.
કન્યા કહાવેરે તાતને એવો પરણાવો ભૂપ,	
ત્રંબક ત્રૈણે કડકા કરે, તેને આપજો કન્યાય.	જનક.
અયોધ્યા નગરીનો રાજ્યો, રઘુવર રૂપનિધાન,	
તેણે ત્રંબક તોડીયું, ઉતર્યા મહિપતિનાં માન.	જનક.
ત્રંબક ત્રૈણે કડકા કર્યા, કાપ્યો પાતાળી શેષ,	
પરશુરામ ઝનકીને જાગીઆ, પ્રગટ્યા ક્ષત્રીનો તન.	જનક.
દેવનાં દુર્ગુણ ગડગડ્યા, વળતાં ગાળે નિશાન	
વાળ વિધવિધનાં વાગીઆં, રઘુવર પરણવા જાય.	જનક.
રશેવર ચઉટડે સાંચર્યા, ચઉટે ચમ્બર ઢળાય.	જનક.
રસેવર પોળેરે સાંચર્યા, પોળીઆ પોળ ઉધાડ.	જનક.
રઘુવર શેરીએ સાંચર્યા, શેરીએ શેત્રંજ ઢળાય.	જનક.
રઘુવર જાનીવાસે સાંચર્યા કલુવો સાળીને હાય.	જનક.
રઘુવર તોરણે આવીઆ, સાસુ પોષિવા જાય.	જનક.
અંતરપટરે આડા કર્યાં, માનની મંગળ ગાય.	જનક.
ધુંસળ મુંસળ સ્વપ્નયો, સરીયો સંપુટ ને ત્રાક,	
હાડી પીંડી ઉતારીઆં, નિરખ્યા સાદીને નાક.	જનક.
રસેવર માંડરામાં આવીઆ, સુંદર પધરાઆ પાટ;	
જોડે પધરાઆં જાનકી, ઓઢીને નવરંગી ધાટ.	જનક.
કન્યા કહાવે તાતને. ત્રાંખા ચોરી બંધાવ.	જનક.
હાથેવાળોરે મેળવ્યો, આરોપી કંઠે વરમાળ,	
ધુમટામાં નિરખેરે નામણી, રઘુવર રૂપ રસાળ.	જનક.

ઝાપિએ મંગળ વરતાવીયું, સાચુ પીરસે કંસાર,
 જનક હૃદયમાં હરખીયા. આખા અજબદાર. જનક.
 વેદની ખુનિ વિગ્ર વહે; પરણે સીતાને રામ,
 આનંદ આશ્ચર્ય અતિ ધણો, સર્વા સેવકના કામ. જનક.
 મોહી નગરની નારીઓ, જોઇ રઘુવરનું રૂપ,
 અથોઆ નગરીનો રાજાઓ, હમ્મજ અકળ સ્વરૂપ. જનક.

વરકન્યા લઇ જતી વખતનાં ગીત.

ગીત ૧૯ સુ.

અમે છઠ્ઠીયો ગઢ છત્વારે આનંદ ભયો,
 અમે દીકરો પરણાવીને ઉઠ્યારે આનંદ ભયો.
 લોક કહેશે કીયાબાપ જુઠારે, આનંદ૦
 એ તો દીકરો પરણાવીને ઉઠ્યારે. આનંદ૦
 લોક કહેશે કીયાબાપ સાચારે, આનંદ૦
 એ તો દીકરી પરણાવીને નાહારે. આનંદ૦

ગીત સં'વલ.

સ્મરણમાં રાખો કે:-

૧. જ્યાં સ્ત્રીઓનું સન્માન થાય છે ત્યાં દેવતાઓ પ્રસન્ન રહે છે.
૨. સ્ત્રીઓ દુનિયાની દેવીઓ છે અને પુરૂષો દેવો છે.
૩. સદાચરણ મનુષ્ય જાતનો મોટો વારસો છે.
૪. બાળલગ્ને તમારા દેશને ઘાયુંજ નુકશાન કર્યું છે.
૫. ભણીને સ્ત્રીઓ સ્વચ્છંદી બને તે કરતાં અમણુ રહે તે વધારે સારું છે.
૬. કેળવાએલી સ્ત્રીઓના કેળવાયલા પુત્રોથી દેશ દીપે છે.
૭. જે દેશમાં કરોડોની સંખ્યામાં સ્ત્રીઓ અમણુ હોય તે દેશની ઉન્નતિની આશા રખાય ?
૮. આર્ય ગૃહસંસારમાં સ્ત્રીનો દરજ્જો ઘણો ઉંચો છે.
૯. જે ઘરમાં ઉત્તમ આચાર વિચાર અને ચારિત્ર્યવાળી સ્ત્રીનો વાસ છે તે ઘર સ્વર્ગ સમાન છે.
૧૦. માનવ જીવનની શ્રેષ્ઠતાનો મુખ્ય આધાર સ્ત્રીની શ્રેષ્ઠતાપર છે.

જોડાયે છીએ.

ભારતવર્ષનું ભાવી સુધારવાને હિંદની સ્ત્રીઓમાં ઉત્તમ ચારિત્ર્યનું બળ, સ્વકર્મ સંમજવાનું જ્ઞાન અને સત્ય ધર્મ પાળવાનો જુસ્સો, દેશની દંદિતા કાઢવને દરેક ઘરમાં સારા સાગ હુન્નર ઉદ્યોગની સ્થાપના, હિંદની પંદર કરોડ જેટલી અજ્ઞાન સ્ત્રીઓને સાચું શિક્ષણ મળે તેવી શાળાઓ, બાળલગ્ન બંધ કરાવી શકે તેવા દેશ દાઝવાળા સમર્થ વક્તાઓ અને સદાચરણી ઉપદેશકો.

લખો અગર રૂણ મળો:—

તમારાજ આત્મમંદિરમાં
પ્રભુ તુલ્ય સર્વજ્ઞ સમર્થ ગુરુમહારાજ
મહાત્મા આત્મારામજીને
ઠે. માનવ શરીર-મૃત્યુલોક.

